

- етапе (1997 – 2000 гг.) // Белорусский журнал международного права и международных отношений. 2000. № 2. 74-81.
3. Горбатюк Е.С. Североирландский конфликт: некоторые особенности // ПОЛИТЭКС. 2014. Т. 3. № 3. С. 240-247.
 4. Александрович Л. Конфлікт в Північній Ірландії: загрози ескалації // Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива. 2013. Вип. 3. С. 4-7.
 5. Конфликт в Северной Ирландии // Центр Льва Гумилева. URL: <https://www.gumilev-center.ru/konflikt-v-severnojj-irlandii/>.
 6. Second Report, November 2019 // Independent Reporting Commission. URL: https://www.ircommission.org/sites/irc/files/media-files/IRC%20-%202nd%20Report%202019_1.pdf.
 7. Краєв О. Реанімація конфлікту: чи стане Ірландія знову гарячою точкою // Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/02/13/7106289/>.
 8. Явір В.А. Етнополітична інтеграція та дезінтеграція у сучасному світі: політико-правовий концепт. Київ: Логос, 2018. 468 с.

Ключові слова: Північна Ірландія, Велика Британія, Республіка Ірландія, Європейський Союз, етнополітичний конфлікт.

Ключевые слова: Северная Ирландия, Великобритания, Ирландия, Европейский Союз, этнополитический конфликт.

Key words: Northern Ireland, Great Britain, Ireland, European Union, ethnopolitical conflict.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, професор*

ГРОМАДСЬКІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО РІШЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ЯК ФОРМА ДІАЛОГОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І НАСЕЛЕННЯ

Сьогодні демократія переживає не прості часи. Все очевиднішими стають суперечності між ідеалом демократії та її реальністю. Різне теоретичне вирішення цього протиріччя знаходить свій вияв в існуванні багатоманітних концепцій демократії, які можна поділити на дві групи. До першої належать концепції, побудовані навколо принципу делегування повноважень. І класична ліберальна, і колективістська, і плюралістична, і корпоративна, і елітарна демократичні моделі, за суттю, є демократіями представницького типу. На противагу їм, друга група представлена не так широко, і містить концепцію партисипативної демократії або демократії участі, яка ґрунтується на ідеї прямих комунікативних зв'язків влади та громадян. Отже, існує чітка межа між демократією участі та представницькою демократією, коли грома-

дяни через участь у виборах комусь (особі чи органу) делегують повноваження управляти справами від їх імені.

В прикладному аспекті демократія участі є різновидом демократії, який передбачає безпосередню участь членів територіальної громади в управлінні громадою (або: громадян – в управлінні державою), тобто у процесах підготовки, ухвалення управлінських рішень та контролю за їх реалізацією.

Складовими партисипативної демократії є політична та громадська участь, а також механізми прямої демократії. Громадська участь – це участь громадян у справах громади. Громадська участь є різновидом політичної участі. Під останньою розуміють дії, за допомогою яких соціальні суб'єкти політики – окремі громадяни та організовані спільноти, – впливають або намагаються впливати на результати функціонування політичної системи. У цьому зв'язку відзначимо, що участь громадян у політичному процесі – важливий критерій та показник функціональної якості демократії.

Основа ефективного функціонування демократії участі – розвинене громадянське суспільство. Безперервний процес взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами влади, відповідальними за підготовку, прийняття та виконання рішень є громадською участю.

Базуючись на вивченні теорії політичної комунікації, ми пропонуємо виділити декілька рівнів взаємодії влади з громадськістю, а саме: інформування, консультування та активну двосторонню інтеракцію. Втім практика у сфері публічної політики доводить, що на рівні інформування ми маємо справу з взаємодією без участі, коли влада лише повідомляє громадськості про прийняті рішення і не очікує зворотного зв'язку. В свою чергу, консультативний рівень, передбачаючи двосторонню комунікацію, за суттю є взаємодією за умовної участі громадян, оскільки роль останньої полягає у легітимації вироблених владою рішень. І лише на третьому рівні може бути реалізована взаємодія, яка набуває форми діалогу, в якому кожна сторона приймає реальну участь.

Це варто враховувати при аналізі дієвості та ефективності різноманітних форм прояву громадської участі, як-то: інформування громадськості, «гарячий телефон», прийом громадян, опитування громадської думки, створення робочих груп з підготовки рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень, громадське представництво в радах для прийняття рішень, петиції, інтерактивні теле- і радіодебати, громадський референдум, голосування з окремих питань через ЗМІ, навчання громадян, технічна підтримка тощо.

Використання даних форм у процесах публічної комунікації створює різноманітні механізми демократії участі. До них відносять: референдуми, громадські ініціативи щодо рішень органів місцевої влади, збори громадян за місцем проживання, громадські слухання, громадську експертизу, громадські ради, консультації з громадськістю, організації самоорганізації населення. Серед найбільш дієвих з них, таких, що виводять взаємодію влади з громадськістю на третій – діалоговий, – рівень є, на нашу думку, громадські ініціативи щодо рішень органів місцевої влади (далі – місцеві ініціативи).

Місцеві ініціативи – це форма волевиявлення членів територіальної громади, що полягає в ініціюванні розгляду міською, сільською, селищною радою будь-якого питання місцевого значення. Відповідно до статті 140 Конституції України місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою як безпосередньо, так і через утворенні нею органи місцевого самоврядування. Виходячи з цього положення, стаття 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріплює право членів територіальної громади ініціювати розгляд у відповідній раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування [1]. Це, наприклад, можуть бути питання, пов'язані з: управлінням майном, що перебуває в комунальній власності; затвердженням програм соціально-економічного та культурного розвитку і контролем за їх виконанням; встановленням місцевих податків і зборів відповідно до закону; забезпеченням проведення місцевих референдумів та їх реалізації; утворенням, реорганізацією та ліквідацією комунальних підприємств, організацій і установ, а також здійсненням контролю за їх діяльністю; утворенням органів самоорганізації населення тощо.

Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд сільської, селищної, міської ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування (сільською, селищною, міською радою) або статутом територіальної громади. Надаючи таке право органам місцевого самоврядування, Закон допускає різні варіанти порядку внесення місцевої ініціативи на розгляд відповідної ради, що дає можливість найбільш оптимально врахувати історичні, національно-культурні, соціально-економічні та інші особливості здійснення місцевого самоврядування.

Також, сільська, селищна, міська рада може прийняти Положення про місцеву ініціативу, в якому визначити порядок внесення на розгляд сільської, селищної ради місцевої ініціативи, оформлення ініціативи та порядок участі членів ініціативної групи в розгляді місцевої ініціативи відповідною радою тощо.

Місцева ініціатива, внесена на розгляд сільської, селищної, міської ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні цієї ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи.

Рішення сільської, селищної, міської ради, прийняте з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

Втім практика показує, що місцева ініціатива не тільки має неабиякий комунікативний потенціал, і може сприяти налагодженню конструктивного діалогу влади і громадськості, але й несе у собі певні небезпеки. Так, вимоги організаторів процедури з місцевої ініціативи можуть бути як дійсно вагомими та життєвоважливими для всієї громади, так і переслідувати вузькогрупові інтереси. Часто необхідність в реалізації кроків місцевої ініціативи виникає у ситуації існуючого протистояння між радою та частиною територіальної громади, між певними корпоративними групами, що знаходяться у конфлікті інте-

ресів тощо. Для того, щоб уникнути практики використання даного механізму демократії участі у корисних цілях, правила реалізації права місцевої ініціативи повинні бути узгодженими, зафіксованими документально та обов'язковими для всіх членів територіальної громади.

Вивчаючи досвід реалізації права на громадську ініціативу щодо рішень органів місцевої влади, в тому числі у вищезгаданому контексті, варто зупинитися на декількох моментах, які дозволять посилити діалоговий потенціал даного механізму демократії участі. Оскільки порядок внесення та розгляду місцевої ініціативи в законодавстві чітко не регламентується, доцільно було б територіальним громадам в окремому розділі статуту села, селища, міста або в положенні про місцеві ініціативи передбачити такі етапи реалізації місцевої ініціативи: 1) поняття, предмет та нормативного-правове регулювання всіх етапів процесу реалізації права місцевої ініціативи; 2) суб'єкти місцевої ініціативи; 3) встановлення послідовної процедури подання та розгляду місцевої ініціативи; 4) можливість проведення місцевого референдуму. На всіх етапах реалізації права на місцеву ініціативу сторони повинні бути забезпеченими рівною можливістю через засоби масової інформації висловити свої міркування щодо питань, передбачених місцевою ініціативою [2, с. 79-81].

Саме за таких умов громадські ініціативи щодо рішень органів місцевої влади можуть перетворитися із консультативних формальних процедур на потужний інструмент налагодження конструктивної діалогової взаємодії влади і населення.

Наприкінці зазначимо: активне залучення громадян до процесу вироблення політики через використання комунікативного потенціалу усіх форм партисипативної демократії, в тому числі і громадських ініціатив щодо рішень органів місцевої влади, – запорука незворотності системних перетворень, що сьогодні переживають українське суспільство та держава.

Список використаної літератури:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР
2. Мамонтова Е.В. Демократія участі та комунікації в місцевому самоврядуванні Е.В. Мамонтова // Комунікації в місцевому самоврядуванні: методи, технології, практика : навч. посіб. / авт. кол.: М.М. Іжа, Т.І. Пахомова та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. – С. 63-101.

Ключові слова: демократія участі, громадська участь, місцева ініціатива, конструктивний діалог.

Ключевые слова: демократия участия, общественное участие, местная инициатива, конструктивный диалог.

Key words: participatory democracy, public participation, local initiative, constructive dialogue.